

Mihajlo Pantić

OKRENUO SAM SE PREMA ZIDU I NASTAVIO DA SPAVAM

Jer, snovi nemaju vlasti nad čovekom koji i stvarne događaje, kad hoće, zaboravlja lako i brzo, a snove ne pamti uopšte.

Ivo Andrić

Imala je jače ruke nego ja...

Vlada Divjan

Moja žena, za razliku od mene, pamti snove. A snovi su dublji. Kada je imala trinaest godina u snu joj se javio neki sredovečni čovek, nalik na današnjeg mene i rekao joj: udaćeš se za onoga kome oboriš ruku. I čim joj nepoznati to reče, ona se probudi, i odluči, jednom zauvek, prozirne pameti, kao da do maločas i nije spavala, da će tako i biti. Znala je šta joj valja činiti, ona, trinaestogodišnja devojčica, još ravna kao daska. Spakova u zavežljaj, kao u priči, ono malo krpa što je imala, oprostila se sa iznenađenim roditeljima i ode u drugi grad. Majka joj na rastanku reče da više nikada ne spava zatvorenih usta, da ne bi slučajno odgajila pticu u sebi, i ona primi i taj nauk.

Na zlu sreću, grad u koji je stigla nije bio njen. Saznala je to odmah, naredne sedmice po dolasku, čim je ušla u svoj novi školski razred. Nije važno, ali neka se pomene, imala je raščesanu krastu na kolenu i cipele starijeg brata na nogama. Deca u školi su joj se smejala jer je govorila pomalo kroz nos, i jedva da ju je ko razumeo, osim nekog sumanutog profesora koji je pokušao da je zavede, hvaleći se da ume da čita unatraske, tečnije nego s leva na desno, premalo za jednu trinaestogodišnjakinju sviklu da pamti snove, onako, same od sebe. Ipak, tu nekako završi dva izlazna razreda osnovne škole, sve unjkajući, i potom pređe kod neke dalje tetke u još veći grad, moj grad, ima li potrebe da mu pominjem ime. Kratko vreme, mesec ili dva dana, za vreme letnjeg raspusta, radila je u prodavnici obuće, da bi skupila novac za nove cipele (bratovljeve su se raspale) i sada bih se mogao zakleti da sam je tada video prvi put, onako mimogred, prolazeći kraj izloga, ja, dečarac sa manje godina nego prstiju na rukama i nogama, ali, bilo je to davno, u prošlom veku, i ipak nisam tako siguran. Pa čak i da to nije bila ona (verovatno nije, možda jeste) mogu da zamislim kako pakuje kutije sa obućom netremice gledajući kupce u oči (i tada je imala jak pogled, koji većina ne može da izdrži) ne bi li nekako smotrla onoga za koga je znala kako izgleda mada ga nikada nije videla, onoga kome će moći da obori ruku.

Pitanje je suvišno, ali je neizbežno: šta bi se desilo da sam tada ušao u prodavnicu? Ne znam. Ne bi bilo ove priče, to je sigurno. Ali, ja se još nisam pojavljivao. Još ne. Tre-

balo je odnekud pronaći ljubav, a to ne ide baš tako lako. Barem nama nije išlo. Za druge ne znam. Da, pitanje je suvišno, taman koliko i pitanje šta bi se desilo da zemlja odjednom počne da se okreće u suprotnom smeru. Bog pritisne jedan taster, naglo nas zaustavi, otprilike kao kada u gradskoj gužvi vozač autobusa odjednom pritisne kočnicu i onda nas, *enter*, odjednom zarotira u drugom pravcu. Isprva, dan bi na jednoj hemisferi trajao dvostruko duže, isto kao i noć na onoj drugoj. Ali, to ne bi bilo toliko strašno, neko bi sve to prespavao, a neko bi ručao dva puta. Vetrovi bi, međutim, promenili pravac i zemlja bi dobila novi lik. Dojučerašnje pustinja postale bi prašume, opusteli bi veliki gradovi, a nenaseljene oblasti primile bi sve te silne milijarde ljudi (što ih je više u mnoštvu, to su usamljeniji), i voda koja otiče u slivnik zarotirala bi se u drugom pravcu, ali sa ljubavlju bi opet išlo kao i do sada, uglavnom *kako ona hoće*, a ne onako kako mi želimo.

Da, tako je to bilo. U noći punog meseca, dok je još, gotovo dete, ošišana na nulu zbog školske epidemije vaši, imala san device koja ne razume zašto joj pupe grudi, u snove joj je, odnekud (stvarno ne znam odakle), došao jedan mogući ja i rekao joj: budi strpljiva, traži i čekaj. Kada se pojavi, znaćeš da je to on. Imaće slabe ruke. I još ću ti ovo reći: mnogi će te hteti, a ti ćeš hteti samo jednoga. Ali ga ne traži tako kao da želiš da ga nađeš, pusti ga da naleti, onaj ko previše traži, retko kad nađe. Ako bude tako naići ćeš na nekog koji ćete jednom bolje poznavati nego što bude poznavao samog sebe. (Tačno, dodajem naknadno, dok pričam o tome.) Razumeš?

Htela je da kaže da razume, u trenu se setila da joj je baba, majkina majka, jednom rekla: čini dobro i ne nadaj mu se, i sve joj se to nekako povezalo, ali pre nego što je uspela da izgovori ijednu reč nepoznati je nestao i ona se probudila. Dole, u preponama, osetila je nepoznatu toplinu, opipala se rukom, prsti su našli gustu, lepljivu krv. Sledećeg jutra je otputovala u drugi grad, onaj u kojem će naredne dve godine govoriti kroz nos i odbijati sumanutog profesora koji se hvalio da ume da čita natraške. Na primer: Napolju je sunčan dan i bumbari veselo zuje: ejuz olesev irabmub i nad načnus ej uljopaN. Imala je okruglu, sjaktavu glavu. I danas je ima. U vreme epidemije vaši deca su nekada, dok smo bili mali, bez razlike na mušku i žensku, šišana na nularicu, i njena je lobanja, u avgustu, krajem leta u kojem je dobila prvu mesečnicu, imala savršen oblik punog meseca.

Upoznali smo se tuce godina kasnije, ali se nismo prepoznali. Postojali smo jedno pored drugog, *na dobar dan*, studirali smo na istom fakultetu, i sve je išlo vrlo, vrlo uobičajeno, za nju sam bio samo jedan iz mnoštva, ona za mene u dlaku isto, tražio sam ljubav tamo gde se nije mogla naći. Za nju ne znam, nisam je nikada pitao, radoznalost u tim stvarima je drugo ime za nesigurnost, i u sebe, i u drugog, mnogo docnije ona će mi reći da je nekoliko puta pokušavala bezuspešno, a onda je, sa godinama, postepeno počela da postaje svesna da njen poznanik, jedan iz mnoštva (da, da, ja!), sve više liči na onog čoveka iz davnog sna. I jednom smo tako sedeli na času, u slušaonici, profesor je govorio nešto o romantičarskom shvatanju ljubavi, za romantičare realizacija ukida ljubav, ljubav nije moguća na ovom svetu, ona je stanje permanentne čežnje, koja će se prevazići tek u smrti, idealna draga nije od ovog sveta, ljubav postoji jedino u sećanju, ili u smrti, nikada sada, nikada ovog časa, svi romantičari pevali su o tome, a ja nikako

nisam uspevao da odvrnem naliv-pero, tada sam pisao naliv-perom, mastilo je očigledno zapeklo. Dajte meni kolega, rekla je, uzela naliv-pero, pokušala da odvrne poklopac i slomila ga. Nasmejala se i pružila mi svoju hemijsku olovku, na njoj je pisalo *Fabrika odlivaka*, ili tako nešto, u svakom slučaju, bilo je dockan da zabeležim nekoliko rečenica koje su mi se učinile zanimljivim, izvetrile su. Pogledao sam je: i u tom času sam se nekim nesaznanim delom sebe setio da mi je odnekud poznata, verovatno iz nekog sna koji nisam uspeo da zapamtim. Da, uvek je imala jače ruke od mene. Ima ih i sada. Kada nešto dohvati prstima, slomi to sa lakoćom, namerno ili nehотиčno, i kada hoće i kada neće. Ponekad imam utisak da su mnoge stvari ovoga sveta napravljene samo zato da bi bile slomljene u rukama moje žene.

Uplašio sam se tada, priznajem. Mislio sam da je u pitanju nekakav nesporazum, dešavalo mi se, pre toga časa o romantičarskom shvatanju ljubavi, da neki simpatični nesporazum, nečiju ili sopstvenu trapavost shvatim kao ljubav. I patio sam zbog toga, danas mi je lako da to priznam, ali onda ne bih, nizašta. Uostalom, upravo dok sam slušao kako ljubav na ovom svetu nije moguća, kako je sve osporava (barem su tako mislili Gete i Laza Kostić, a može li čovek, ukoliko barem malo drži do svoje pameti, misliti drukčije od narečene gospode), i moja buduća žena i ja prepoznali smo nešto što se, posle svega, ipak ne može nazvati nesporazumom. Da može, svet bi zaista bilo moguće završiti na drugu stranu.

Onda smo se rastali na dva meseca, da bi se opet sreli krajem avgusta, kada Dunav menja boju, dobija preliv koji vuče na rđu ili na razblaženu menstrualnu krv, *kako vam drago*, trebalo je da polazemo ispit iz romantizma. Čitali smo šta o ljubavi kažu pesnici i ljubili se, bezočno. Jedne avgustovske večeri sedeli smo na rečnoj obali. Brbljao sam po običaju, jedino tako sam mogao da izdržim njen pogled, ona je ćutala, poluosmehnuta, stisnutih usana, kao da u ustima krije pticu, ili bumbara. Pokušao sam da je poljubim. Na to se ona blago izmakla u stranu i rekla, iz čistog mira, tada još nisam znao zašto: Hajde da obaramo ruku.

Nasmejao sam se, moja buduća žena nije nikakav bodi-bilder, ne, ništa od svega toga, hajde, odgovorio sam, prihvatajući šalu, već misleći kako ću je pustiti da mi obori ruku. Vraga. Kada mi je dohvatila šaku, a dve njene pesnice staju u moju šaku, osetio sam se kao da me uhvatio neki demon, stisak njenih prstiju bio je čelično čvrst. Ha, hoćeš da se ljubiš, rekla je, gledajući me u oči, hoćeš da se ljubiš, je li, u redu, samo da vidimo od kakvog si materijala, i oborila mi je ruku bez imalo muke, kao nedozrelom dečaku koji još ne razume zašto se njegovim vršnjakinjama preko noći nalivaju grudi. Ej, uzviknuo sam, činilo mi se da sve to sanjam, hajde sad ozbiljno da obaramo, izgovorio sam to iako se ni u prvi mah nisam pretvarao, jednostavno, ni da sam hteo ne bih mogao, tako me šćepala. Sledeći put učinila je to nešto lakše, uz kikut, treći put njeni su dlanovi postali nežni...

Ponekad joj u san dođe onaj koji se predstavlja kao jedan mogući ja, neki moj dvojnik, samo što on ne stari, on je uvek isti, i nepromenjen, i ponešto joj kaže. Jednom ovo, drugi put ono. Nikada se nisam pitao ko je taj, možda zato što se oduvek osećam kao neko drugi. Jednom me na ulici, dok sam bio mladić, iznenada zagrlila nepoznata mlada žena (uzgred: boing 747), radosna što me vidi, želela je da me iznenadi, valjda me

pomešala sa nekim. Kada je shvatila da, zatečen, ne reagujem, jer je nikada pre nisam srećo, da, bio je to nesporazum, unela mi se u lice i rekla: To nisi ti. Pa možda i nisam, odgovorih, zavisi od toga šta misliš ko sam ja...

Za razliku od mene, moja žena uvek zna ko je, u snu ili usred dana, sasvim svedeno. Ujutru mi, još teška od snova, potanko ispriča šta joj je moj dvojnik poručio, i ja sve to slušam, sav od uva, sav u strepnji, šta mi govori neko ko ima jače ruke od mene. Ponekad sanja na jeziku koji nije njen, ali ga dok sneva savršeno razume. Kada se probudi ostane samo poneka reč, kao da u snu neko govori unatraške. Juče mi je rekla: *leoncibitaljio*, izgovorio je tu reč, koja ni čitana unatraške ne izgleda ništa jasnije, jednom ćeš saznati šta to znači, ali nemoj previše tražiti, ko previše traži pronađe škorpiju ispod kamena. A sa mnom je, vidite, sasvim drukčije. Ja ne pamtim ništa od toga što sanjam. Znam samo da sam pun snova, kao neka kinoteka unapred. Moram ih sve odsanjati pa makar ne umeo da o njima posle kažem ni jednu jedinu reč, ni taj *leoncibitaljio*, da, moram ih sve odsanjati, pre nego što odem zauvek, jednom, nekad. I zato se, pošto sam vam ispričavao sve ovo o njenim, a ne o mojim snovima, okrećem prema zidu i nastavljam da spavam.

